

De rol van binnenlandse verhuizingen in **groeïende** **inkomensverschillen** tussen gebieden binnen Noord-Nederland

Publiekssamenvatting
Februari 2020

De rol van binnenlandse verhuizingen

in groeiende inkomensverschillen
tussen gebieden binnen Noord-Nederland

Publiekssamenvatting

Februari 2020

In opdracht van de Provincie Drenthe en de Provincie
Groningen in samenwerking met Fries Sociaal Planbureau

Introductie

De bevolkingsontwikkelingen in Nederland zijn onevenredig verdeeld. Groei vindt vooral plaats in de Randstad en andere stedelijke gebieden in Nederland. In het landelijk gebied is vaak sprake van bevolkingsdaling, met name aan de randen van Nederland.

In Noord-Nederland zijn meerdere gebieden die te maken hebben met bevolkingsdaling. In sommige gebieden speelt de afname van de bevolking al langer. Deze gebieden zijn door de Rijksoverheid aangemerkt als 'krimpggebieden'. In andere gebieden is de bevolkingsdaling meer recent, maar wordt in de toekomst een grotere daling verwacht. Dit zijn zogenaamde 'anticipeergebieden'.

Krimp- en anticipeergebieden in Noord-Nederland verschillen in een aantal opzichten van andere delen van Nederland. Zo is er vaak een lange geschiedenis van veel mensen in armoede. Dit zien we in Noord-Nederland ook tegenwoordig nog terug (RIGO, 2015). Het percentage mensen met een lager inkomen is hoger in krimp- en anticipeergebieden dan in andere landelijke gebieden.

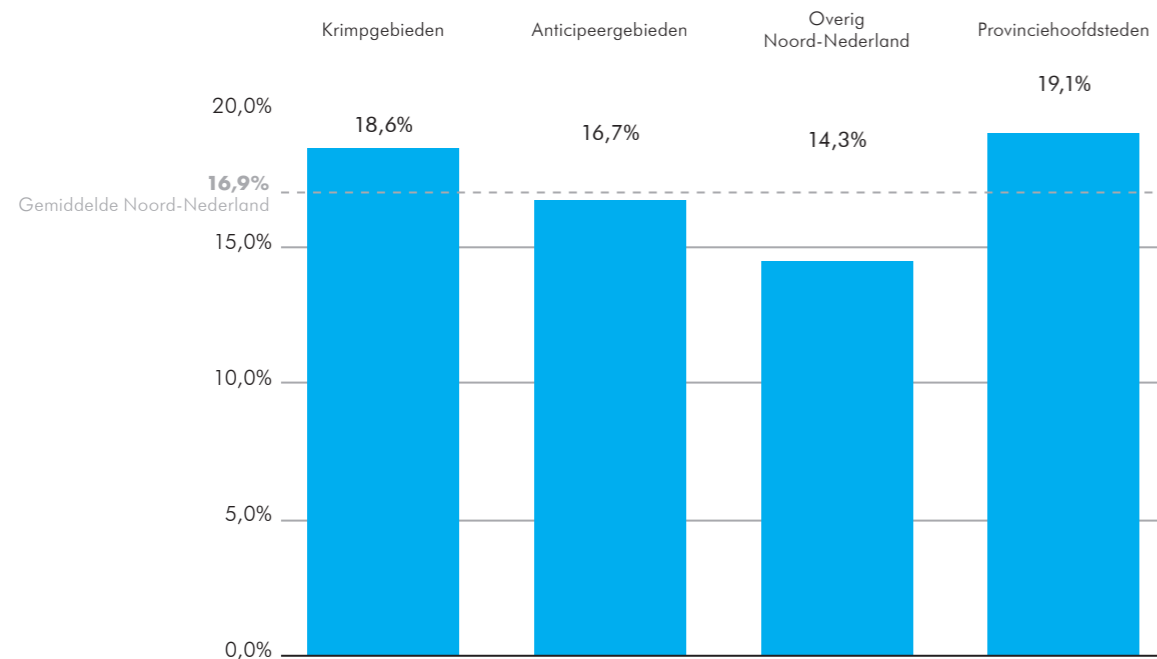
De rol van verhuizingen

Het vermoeden bestaat dat in Noord-Nederland de inkomensverschillen tussen gebieden toenemen door verhuizingen. De gedachte is dat mensen met hogere inkomens en studenten wegtrekken uit krimp- en anticipeergebieden om elders te werken en te studeren. En mensen met lagere inkomens mogelijk juist worden aangetrokken door goedkope en beschikbare woonruimte. In opdracht van de Provincie Drenthe en de Provincie Groningen in samenwerking met Fries Sociaal Planbureau is daarom onderzoek verricht naar de vraag:

Is er sprake van toenemende inkomensverschillen tussen krimp-, anticipeer- en andere gebieden in Noord-Nederland door binnenlandse verhuizingen?

Aandeel lagere inkomens in totale bevolking

Noord-Nederland 2017

Leeswijzer

Om de resultaten van dit onderzoek goed te begrijpen is het goed om van een aantal zaken kennis te nemen.

De gebruikte gegevens in dit onderzoek gaan over de periode 2011 t/m 2016

Tot de lagere inkomens behoren:

personen in huishoudens met een inkomen tot 101% van het bijstandsniveau

personen in huishoudens met een inkomen van 101 tot 150% van het bijstandsniveau

Tot de hogere inkomens behoren:

personen in huishoudens met een inkomen boven 150% van het bijstandsniveau

Studenten zijn personen die een voltijdstudie volgen en een zelfstandig huishouden hebben

omdat studenten een grote kans hebben om later een hoger inkomen te verdienen worden zij vaak in samenhang met de groep hogere inkomens beschouwd

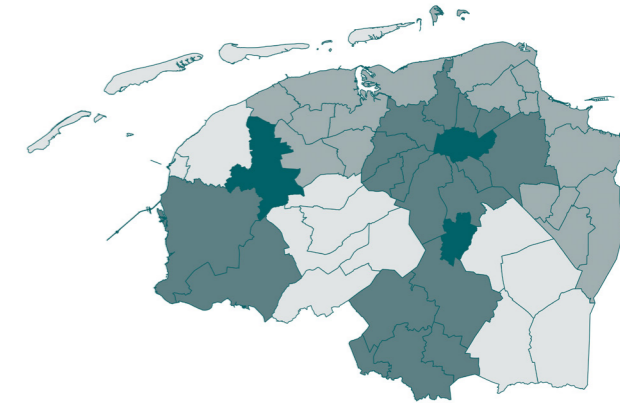
Verhuizingen vanuit AZC's zijn niet meegenomen.

Er zijn in sommige gebieden soms veel verhuizingen in korte tijd vanuit asielzoekerscentra (AZC). Omdat deze mensen vaak een laag inkomen hebben, kunnen de resultaten van het onderzoek sterk beïnvloed worden. Verhuizingen vanuit AZC's zijn daarom niet meegenomen in dit onderzoek.

Leeftijd	Situatie	101% Bijstandsniveau	150% Bijstandsniveau
21 jaar tot AOW gerechtigde leeftijd	Gehuwd/samenwonend	€ 1.480	€ 2.198
	Alleenstaand en alleenstaande ouders	€ 1.036	€ 1.539
Vanaf de AOW gerechtigde leeftijd	Gehuwd/samenwonend	€ 1.551	€ 2.345
	Alleenstaand alleenstaande ouders	€ 1.159	€ 1.722

Krimp- en anticipeergebieden in Noord-Nederland

Een groot deel van Noord-Nederland heeft de status van krimp- of anticipeergebied. Hiernaast staat een kaart en de gemeenten die bij welk type gebied horen.

Krimpgebieden

MEDAL regio De Marne, Eemsmond, Delfzijl, Appingedam en Loppersum

Oost-Groningen Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam en Westerwolde

Noordoost Friesland Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland ca. en Tytsjerksteradiel

Anticipeergebieden

Noordwest Friesland Harlingen en Waadhoeke

Friese Waddeneilanden Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog

Zuidoost Friesland Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Weststellingwerf

Zuidoost-Drenthe Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen

Provinciehoofdsteden

Groningen, Leeuwarden, Assen

Overig Noord-Nederland

Provincie Groningen Marum, Leek, Grootegast, Zuidhorn, Winsum, Bedum, Ten Boer, Haren en Midden-Groningen

Provincie Drenthe Tynaarlo, Noordenveld, Midden-Drenthe, Westerveld, De Wolden Hoogeveen en Meppel

Provincie Friesland Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren

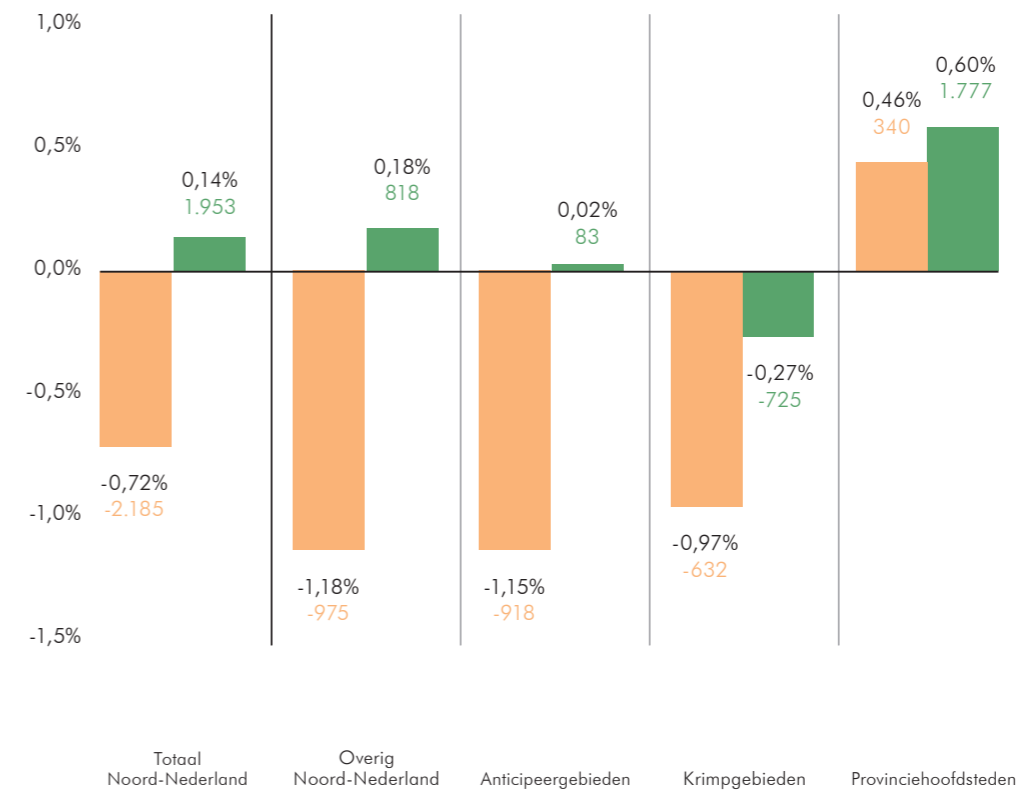
- Anticipeergebieden
- Krimpgebieden
- Overig Noord-Nederland
- Provinciehoofdsteden

Inkomensverschillen tussen gebieden nemen toe, ondanks dat het ook in krimp- en anticipeergebieden goed gaat

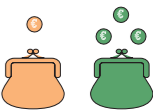
Het gaat goed met de inkomensontwikkeling in Noord-Nederland. In totaal neemt het aantal lagere inkomens af en het aantal hogere inkomens toe. Dit is niet in alle gebieden het geval. In krimp- en anticipeergebieden is het aantal hogere inkomens namelijk gedaald of nauwelijks toegenomen.

Dat het aantal hogere inkomens afneemt heeft te maken met bevolkingskrimp. Die vindt plaats in alle groepen van de bevolking, ook bij hogere inkomens. Omdat de afname van het aantal hogere inkomens echter langzamer gaat dan de afname van het aantal lagere inkomens, is er ook in krimp- en anticipeergebieden sprake van een positieve inkomensontwikkeling. Deze positieve ontwikkeling gaat echter wel in een minder hoog tempo dan in overig Noord-Nederland.

Ontwikkeling lagere en hogere inkomens (inclusief studenten)

Noord-Nederland 2011-2017 (gemiddelde jaarlijkse groei als percentage van totaal doelgroep en in absolute aantallen)

- Lagere inkomens
- Hogere inkomens inclusief studenten

Binnenlandse verhuizingen dragen bij aan de inkomensverschillen tussen gebieden

Verhuizingen zorgen voor een verandering van de inkomensverdeling in Noord-Nederland. Mensen vestigen zich in, of vertrekken uit een gebied. Het saldo van vestiging en vertrek van een bepaalde inkomensgroep maakt het verschil in de inkomensontwikkeling van de bevolking. Deze verhuissaldi zijn voor hogere inkomens (inclusief studenten) en lagere inkomens voor de verschillende gebieden weergegeven in de figuur hiernaast.

Te zien is dat uit heel Noord-Nederland mensen met een lager en met een hoger inkomen (inclusief studenten) vertrekken. Relatief vertrekken er echter meer mensen met hogere inkomens

dan met lagere inkomens. Daardoor worden de inkomensverschillen tussen Noord-Nederland en de rest van Nederland groter. De procentuele verschillen lijken klein, maar in absolute aantallen per jaar.

Tussen gebieden binnen Noord-Nederland bestaan grote verschillen in verhuizingen van lagere en hogere inkomens. Te zien valt dat de het vertrek van lagere inkomens kleiner wordt naar mate er meer krimp in een gebied is. In krimpgebieden is per saldo zelfs een geringe vestiging te zien. Voor hogere inkomens (inclusief studenten) geldt het omgekeerde: hoe meer krimp in

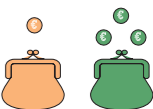
een gebied, hoe meer mensen met hogere inkomens (inclusief studenten) vertrekken.

Doordat uit krimp- en anticipeergebieden minder mensen met lagere inkomens en meer mensen met hogere inkomens (inclusief studenten) vertrekken, kunnen we stellen dat verhuizingen ervoor zorgen dat de inkomensverschillen tussen gebieden in Noord-Nederland groter worden. Het vertrek van hogere inkomens (inclusief studenten) legt het meeste gewicht in de schaal, omdat er meer mensen verhuizen met een hoger dan met een lager inkomen.

Binnenlandse verhuissaldi per inkomenspositie en gebied

Noord-Nederland 2011-2016 (gemiddelde jaarlijkse vestiging min vertrek (verhuissaldi) als percentage totaal doelgroep en in absolute aantallen)

- Lagere inkomens
- Hogere inkomens inclusief studenten

Kleinere vestiging van hogere inkomens belangrijkste oorzaak voor toename inkomensverschillen tussen gebieden

Verhuizingen van mensen met hogere inkomens en studenten zijn in dit onderzoek tot nu toe gezamenlijk bekeken, omdat de verwachting is dat studenten op wat latere leeftijd vaak een hoger inkomen zullen hebben. Het is echter zinvol om te kijken hoe de verhuizingen van beide groepen van elkaar verschillen.

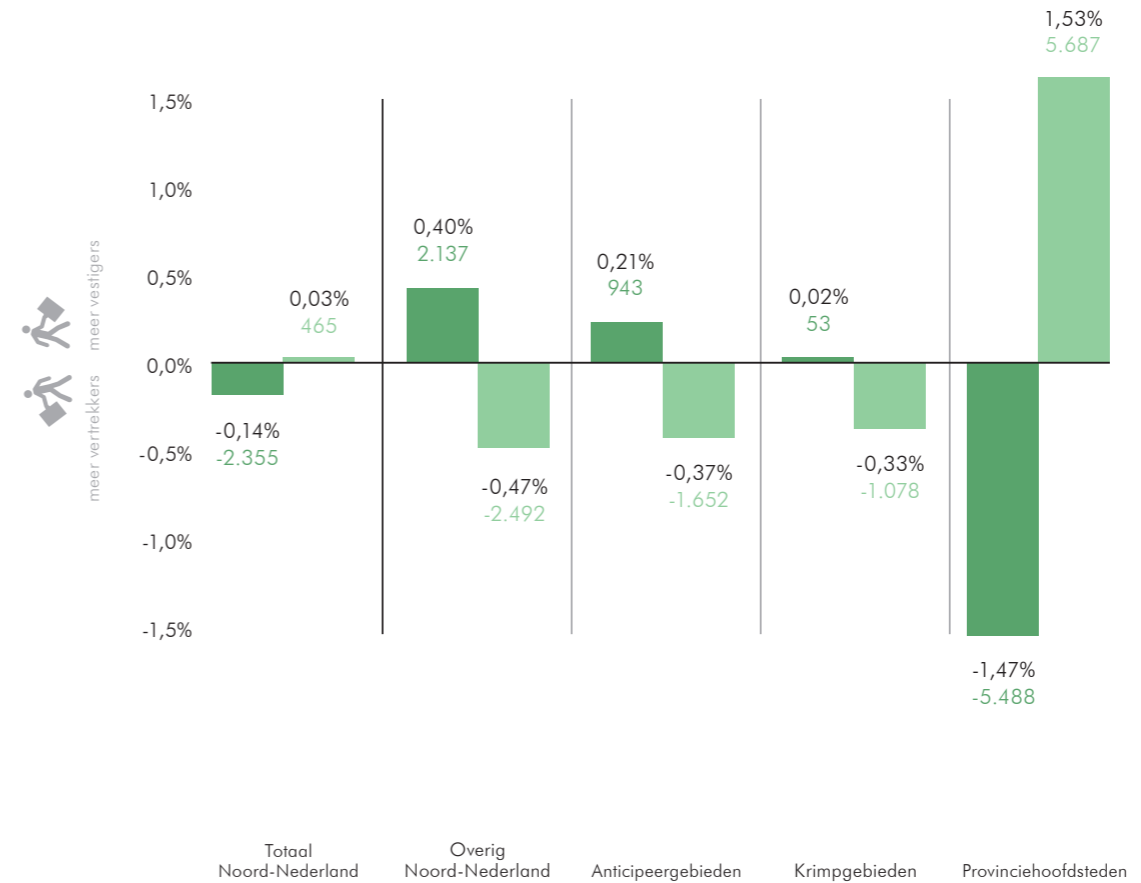
Dat studenten van het platteland naar steden vertrekken is bekend. En dat ze na hun studie deels (terug) verhuizen naar het platteland ook. De mate waarin dit gebeurt kan per gebied verschillen.

In de figuur hiernaast valt te zien dat er in heel Noord-Nederland per

saldo een vestiging is van studenten en juist een vertrek van hogere inkomens. De vestiging van studenten komt volledig op het conto van de provinciehoofdsteden. Te zien valt dat het vertrek van studenten relatief kleiner wordt naarmate er in gebieden meer bevolkingskrimp is. Deze verschillen zijn echter niet bijzonder groot en kunnen mogelijk verklaard worden doordat de bevolking in krimpgebieden gemiddeld ouder is en dus in verhouding minder studenten voortbrengt.

Vertrek van hogere inkomens vindt uitsluitend plaats vanuit de provinciehoofdsteden. Dit zijn veelal voormalige studenten die een baan hebben gevonden en zich vervolgens

elders in Nederland vestigen of in de landelijke gebieden in Noord-Nederland. In Overig Noord-Nederland is de vestiging van hogere inkomens per saldo het grootst. Naarmate er meer krimp is in een gebied neemt deze vestiging sterk af. In krimpgebieden is de vestiging van hogere inkomens per saldo het kleinst. In Overig Noord-Nederland en anticepeergebieden wordt deels het vertrek van studenten dus deels gecompenseerd door de vestiging van hogere inkomens; dit is in krimpgebieden nauwelijks het geval.

Binnenlandse verhuissaldi hogere inkomens en studenten per jaar per gebied

Noord-Nederland 2011-2016 (gemiddelde jaarlijkse vestiging min vertrek (verhuissaldo) als percentage van de totale bevolking en in absolute aantallen)

- Hogere inkomens
- Studenten

Gebrek aan vertrek van lagere inkomens draagt ook bij aan inkomensverschillen tussen gebieden

Het is bekend dat mensen met lagere inkomens soms verhuizen om hun positie te verbeteren (Hansen & Niedomysl, 2009; Storper & Scott, 2009). In de praktijk betekent dit dat zij vaak naar stedelijke gebieden trekken waar over het algemeen meer kansen op de arbeidsmarkt zijn. Dit verklaart het vertrek van lagere inkomens uit heel Noord-Nederland. In de rest van Nederland is namelijk een grotere en meer diverse arbeidsmarkt.

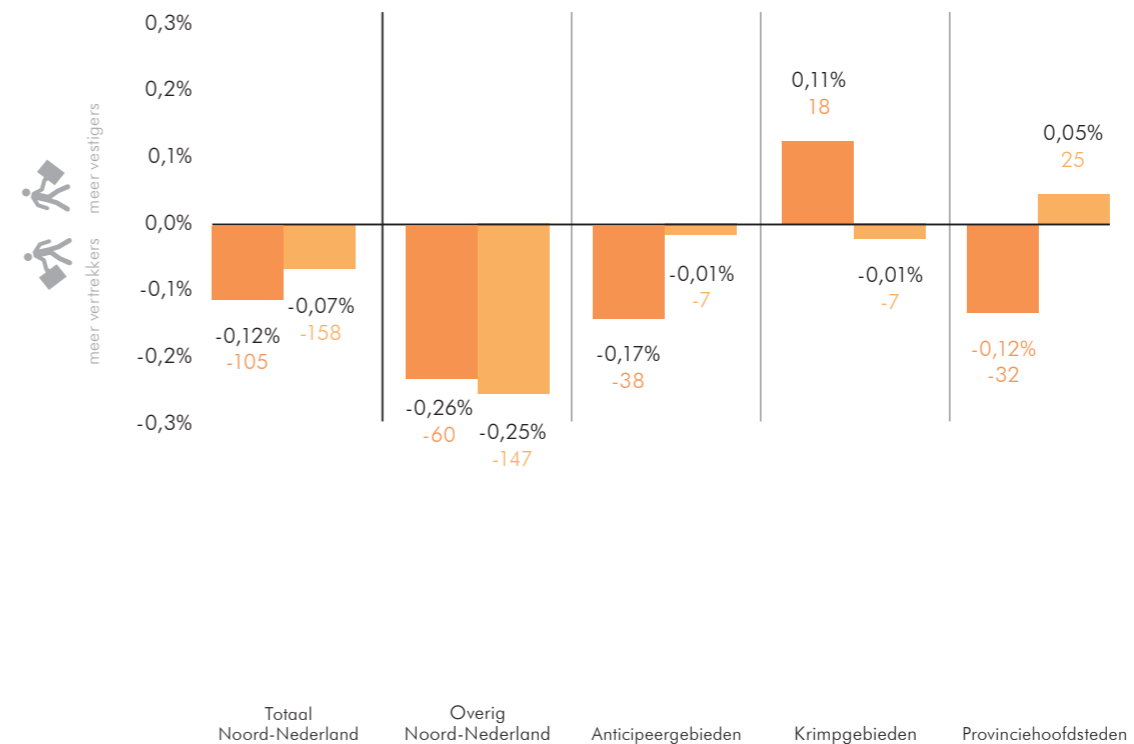
Het vertrek van lagere inkomens in absolute aantallen is aanzienlijk lager dan bij hogere inkomens het geval is. Per jaar vertrekken per saldo ongeveer 260 mensen met een lager inkomen

uit Noord-Nederland. Dit staat in schril contrast tot het jaarlijkse vertrek van ruim 2.300 mensen met een hoger inkomen.

Wanneer we kijken naar verschillen tussen de gebieden in Noord-Nederland dan valt op dat per saldo vooral mensen met lagere inkomens vertrekken uit overig Noord-Nederland, terwijl dit in anticipatiegebieden minder, en in krimpgebieden helemaal niet het geval is. Er kan dus gesteld worden dat er per saldo minder mensen met lagere inkomens vertrekken uit krimpgebieden dan uit niet-krimpgebieden. Dit wordt mogelijk veroorzaakt doordat in krimpgebieden meer betaalbare

woningen beschikbaar zijn voor mensen met lagere inkomens (Bijker, 2013).

Het gebrek aan een per saldo vertrek van lagere inkomens vanuit krimp- en anticipatiegebieden draagt ook bij aan de inkomensverschillen tussen gebieden in Noord-Nederland. Maar het gaat in dit geval om kleinere aantallen dan bij hogere inkomens, waardoor het minder sterk bijdraagt aan de groeiende inkomensverschillen.

Binnenlandse verhuissaldi lagere inkomens en studenten per jaar per gebied

Noord-Nederland 2011-2016 (gemiddelde jaarlijkse vestiging min vertrek (verhuissaldo) als percentage totale doelgroep en in absolute aantallen)

- < 101% bijstandsniveau
- 101% - 150% bijstandsniveau

Per saldo geen vestiging van lagere inkomens vanuit de rest van Nederland in krimp- en anticipatiegebieden

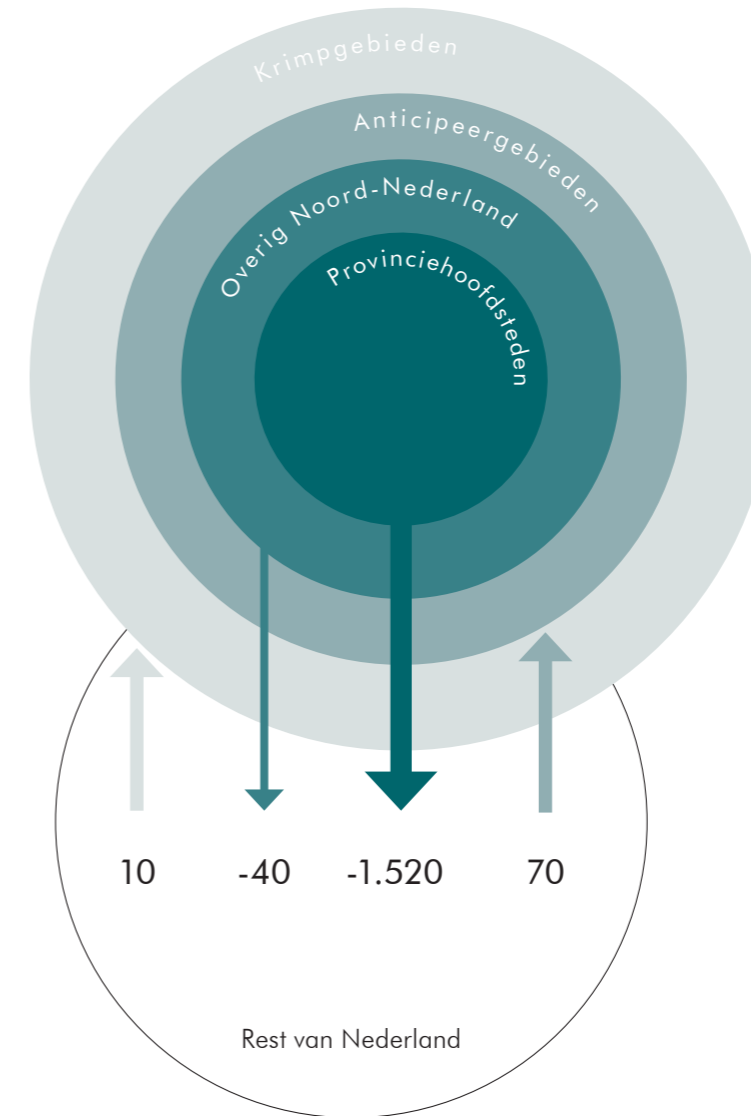
Voor mensen met lagere inkomens die wonen in Nederlandse steden is het soms lastig om een betaalbare en beschikbare woning te vinden. Dit kan er toe leiden dat mensen met een lager inkomen verhuizen vanuit de steden naar meer landelijke gebieden (Hochstenbach, 2017).

In de figuur hiernaast is te zien dat per saldo nauwelijks sprake is van een vestiging van lagere inkomens vanuit de rest van Nederland. In provinciehoofdsteden is er zelfs een sterke netto uitstroom van lagere inkomens naar de rest van Nederland.

De gedachte dat mensen met lagere inkomens in groten getale vanuit de rest van Nederland naar de krimp- en anticipatiegebieden in Noord-Nederland trekken lijkt dus ongegrond.

Hierbij moet wel een kanttekening worden geplaatst. Er zijn namelijk veel verschillende groepen lagere inkomens. Sommige mensen staan aan het begin van hun carrière en hebben daarom een lager inkomen, anderen ontvangen al jaren een uitkering. Het zou kunnen dat de eerste meer kansrijke groep juist uit Noord-Nederland vertrekt, terwijl er juist een vestiging is van mensen met een langdurige uitkering. Per saldo komen er dan geen lagere inkomens in

krimp- en anticipatiegebieden bij door verhuizingen, maar de samenstelling van de groep met lagere inkomens kan er wel door veranderen. Dit onderzoek biedt over dit vraagstuk geen uitsluitel.

Binnenlandse verhuissaldi lagere inkomens met overig Nederland

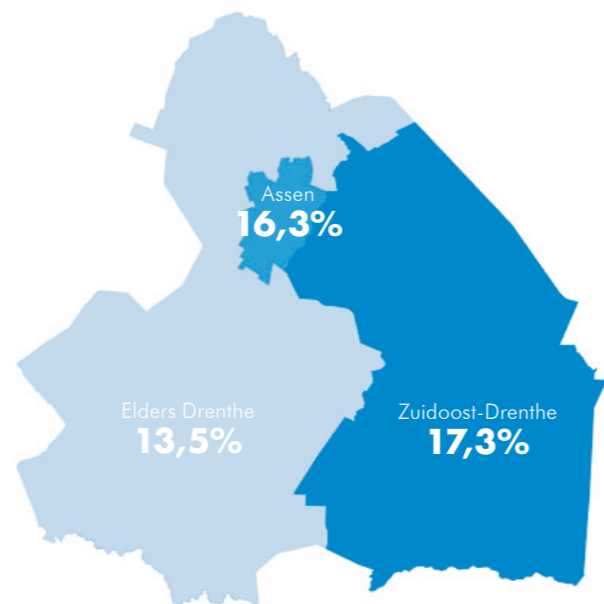
absolute aantallen over de hele periode 2011-2016

- Anticipatiegebieden
- Krimpgebieden
- Overig Noord-Nederland
- Provinciehoofdsteden

Drenthe

In het anticipeergebied Zuidoost-Drenthe zijn relatief meer mensen met een lager inkomen (17,3%) dan in de rest van Drenthe. In 'Elders Drenthe' ligt dit percentage bijna 4 procentpunt lager (13,5%). Assen zit met 16,3% tussen beide gebieden in.

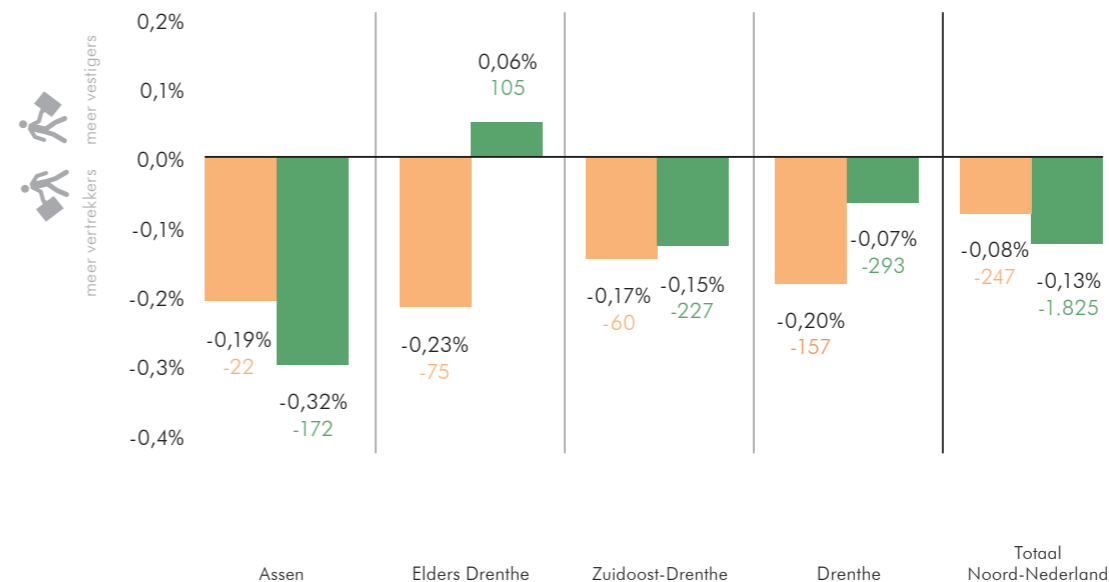
Aandeel lage inkomens

Drenthe 2017

Inkomensverschillen tussen gebieden in Drenthe nemen toe door verhuizingen

De inkomensverschillen worden in Drenthe als geheel niet groter door verhuizingen. Er vertrekken relatief meer mensen met een lager dan met een hoger inkomen (inclusief studenten). Deze trend is duidelijk te zien in 'Elders Drenthe', maar ook in Zuidoost-Drenthe is sprake van een positieve inkomensontwikkeling door verhuizingen.

De positieve inkomensontwikkeling in Zuidoost-Drenthe is wel minder sterk dan in Elders Drenthe, waardoor de inkomensverschillen tussen de gebieden in Drenthe toenemen.

Relatief verhuissaldo naar inkomenspositie en regio

Drenthe 2011-2016 (gemiddelde jaarlijkse vestiging min vertrek (verhuissaldo) als percentage totaal doelgroep en in absolute aantallen)

- Lagere inkomens
- Hogere inkomens en studenten

Drenthe

Per saldo weinig vestiging of vertrek van lagere inkomens vanuit de rest van Nederland

In Drenthe vertrekken per saldo mensen met lagere inkomens naar gebieden buiten Noord-Nederland. Dit is niet overal het geval. In Zuidoost-Drenthe is er juist een kleine vestiging van mensen met lagere inkomens te zien. De absolute aantallen zijn echter klein.

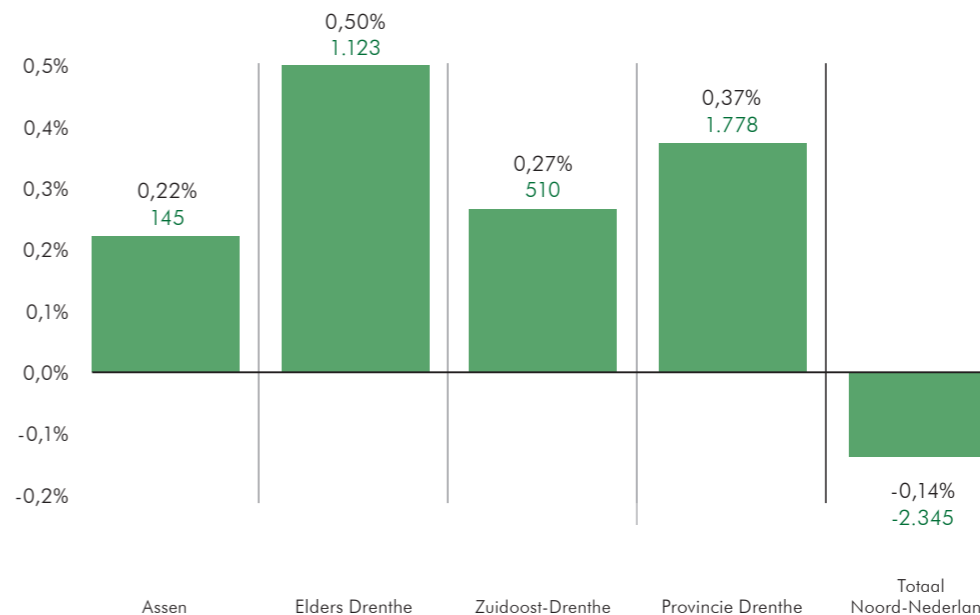
Hogere inkomens vestigen zich in alle Drentse gebieden, maar niet in gelijke mate

Wanneer de verhuizingen van hogere inkomens en studenten worden gescheiden valt te zien dat in Drenthe in alle gebieden per saldo mensen met hogere inkomens zich vestigen. In de niet-krimpende gebieden in 'Elders Drenthe' is deze instroom van hogere inkomens naar

verhouding twee keer zo groot als in andere gebieden. Het verschil in vestiging van hogere inkomens verklaart dus voor een belangrijk deel de groeiende inkomensverschillen tussen gebieden binnen Drenthe.

Binnenlandse verhuissaldi hogere inkomens per jaar per gebied

Drenthe 2011-2016 (gemiddelde jaarlijkse vestiging min vertrek (verhuissaldo) als percentage totale bevolking en in absolute aantallen)

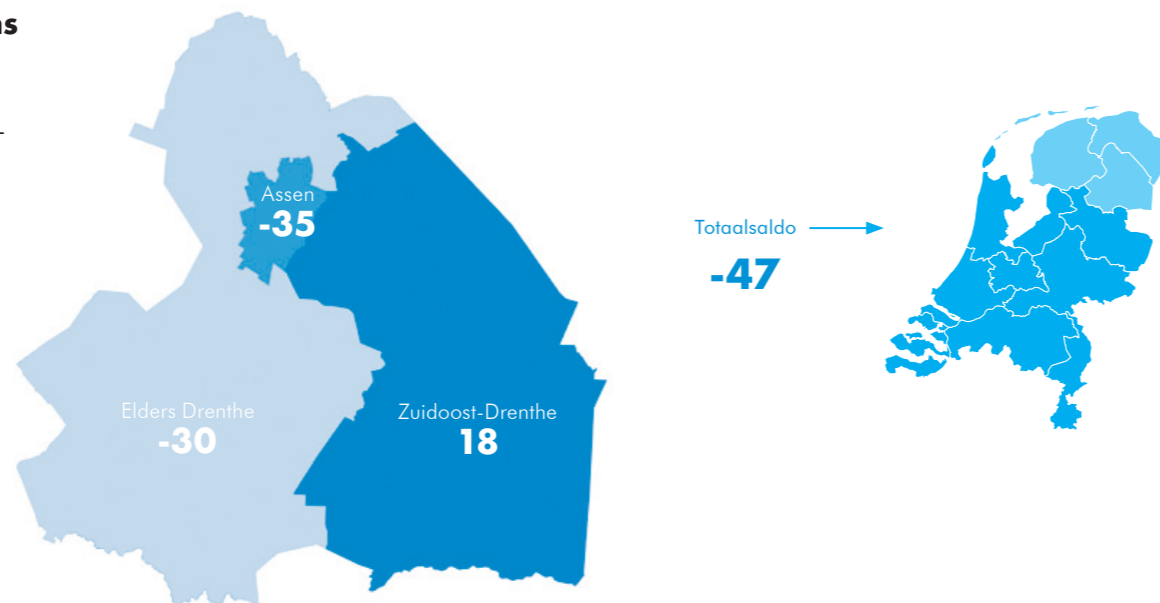

● Hogere inkomens inclusief studenten

Vestiging en vertrek van lagere inkomens tussen Drenthe en de rest van Nederland (buiten Noord-Nederland)

Absolute aantallen, gemiddeld per jaar 2011-2016

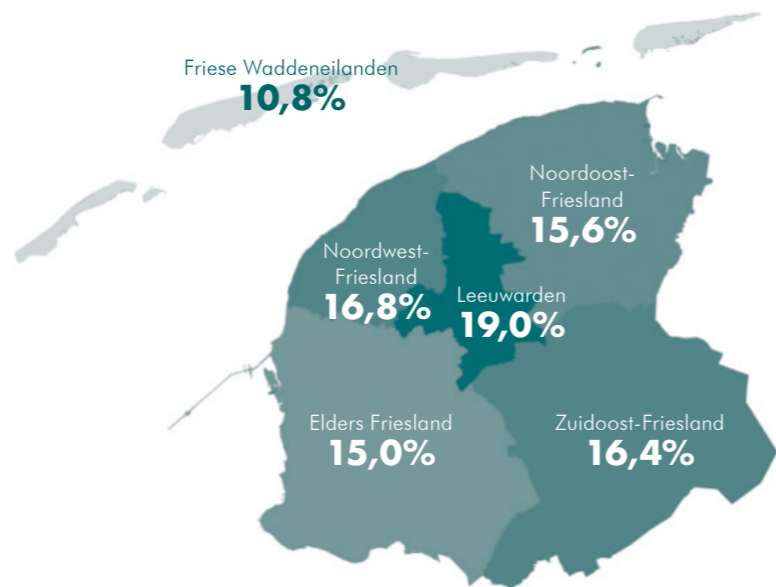

Friesland

In Friesland zijn duidelijke inkomensverschillen te zien. In Leeuwarden heeft bijna 20% van de inwoners een laag inkomen. Terwijl dit op de Friese Waddeneilanden met 10,8% onder het landelijk gemiddelde ligt. In de krimp- en anticepeergebieden ligt het percentage lagere inkomens hoger dan in 'Elders Friesland'. (Zuidwest-Friesland), maar onder het Noord-Nederlands gemiddelde van 16,9%.

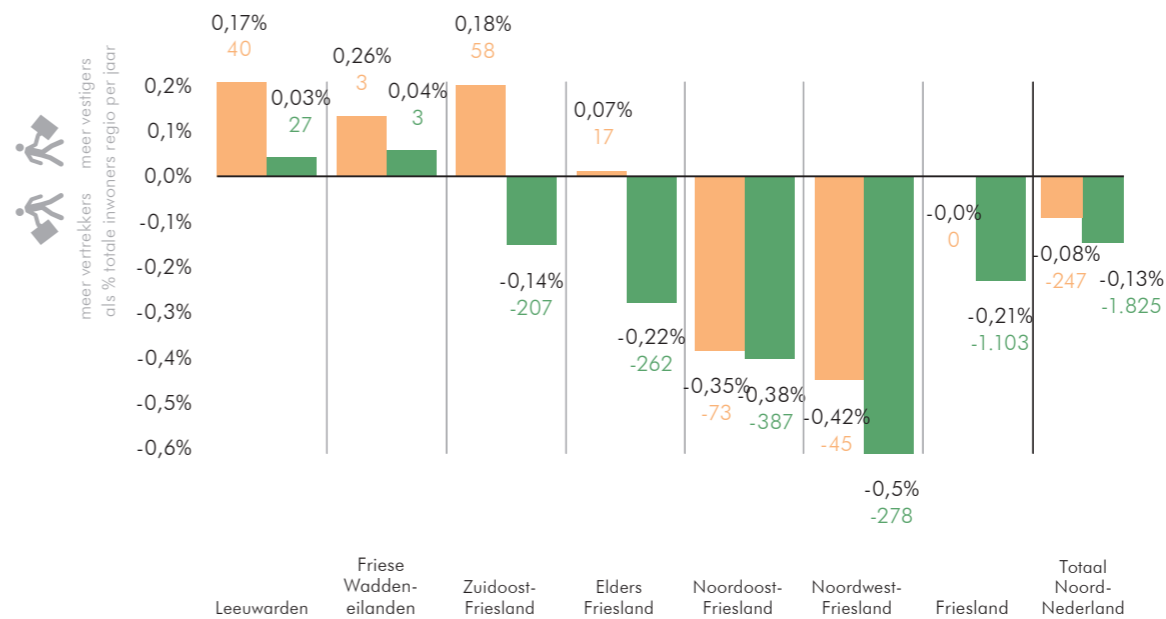
Aandeel lage inkomens

Friesland 2017

Inkomensverschillen in Friesland niet veel groter door verhuizingen

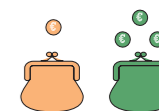
Verhuizingen zorgen in Friesland voor een relatieve toename van het aantal lagere inkomens. Dit komt omdat lagere inkomens nauwelijks uit de provincie vertrekken terwijl er juist een vertrek is van hogere inkomens en studenten. In Friesland lijken de inkomensverschillen tussen gebieden niet direct groter te worden door verhuizingen. In Noordoost- en Noordwest-Friesland vertrekken meer mensen die een hoger inkomen hebben of student zijn, maar er is ook een vertrek van mensen met een lager inkomen te zien.

In Zuidoost- en Elders Friesland is ook een uitstroom van mensen met hogere inkomens en studenten te zien, maar deze is minder sterk dan in Noordoost- en Noordwest-Friesland. Wel valt er in Zuidoost- en Elders Friesland per saldo een vestiging van mensen met lagere inkomens te zien. Dat mensen met lagere inkomens verhuizen en zich per saldo vestigen in gebieden met minder krimp staat haaks op het totale beeld voor krimp- en anticepeergebieden voor heel Noord-Nederland. Daar is juist een vertrek van mensen met lagere inkomens te zien uit gebieden met minder krimp.

Relatief verhuissaldo naar inkomenspositie en regio

Friesland 2011-2016 (gemiddelde jaarlijkse vestiging min vertrek (verhuissaldo) als percentage totaal doelgroep en in absolute aantallen)

- Lagere inkomens
- Hogere inkomens inclusief studenten

Friesland

Lagere inkomens uit de rest van Nederland vestigen zich in Friesland juist in niet krimpend gebied

Per saldo is er sprake van een kleine vestiging van lagere inkomens naar Friesland vanuit gebieden buiten Noord-Nederland. Dit komt vooral omdat lagere inkomens uit andere delen van Nederland zich per saldo vooral in Zuidwest-Friesland vestigen. In de krimp- en anticipeergebieden in Friesland is geen noemenswaardige vestiging van lagere inkomens te zien.

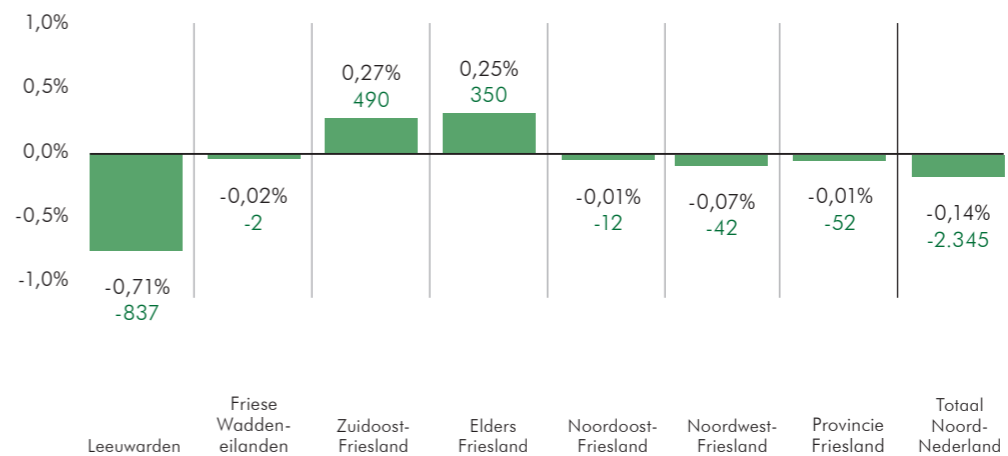
Hogere inkomens vestigen zich in zuidelijk deel van Friesland

Mensen met een hoger inkomen vertrekken per saldo uit Friesland. Dit wordt vooral veroorzaakt door het grote vertrek vanuit Leeuwarden, waar studenten vertrekken die een baan met een goed inkomen vinden en elders gaan wonen. Interessanter is dat er een verschil te zien is tussen het noorden en

het zuiden van de provincie. In Zuidoost- en Elders Friesland is per saldo een vestiging van mensen met een hoger inkomen, terwijl er in Noordoost- en Noordwest-Friesland een (minimaal) vertrek is van mensen met een hoger inkomen.

Binnenlandse verhuissaldi hogere inkomens per jaar per gebied

Friesland 2011-2016 (gemiddelde jaarlijkse vestiging min vertrek (verhuissaldo) als percentage totale bevolking en in absolute aantallen)

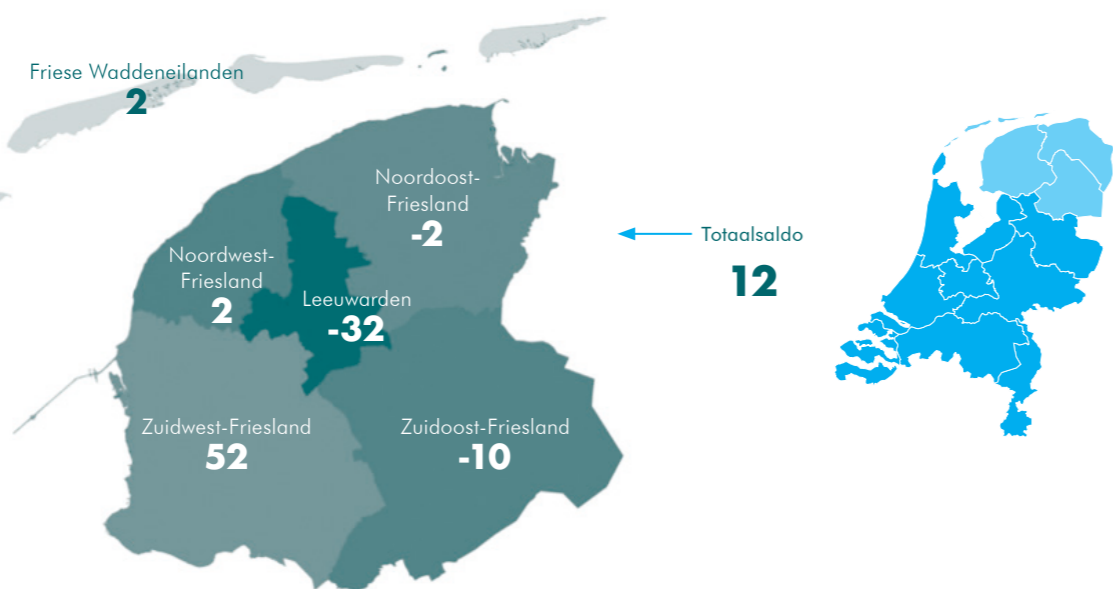
● Hogere inkomens inclusief studenten

Vestiging en vertrek van lagere inkomens tussen Friesland en de rest van Nederland

(buiten Noord-Nederland)

Absolute aantallen, gemiddeld per jaar 2011-2016

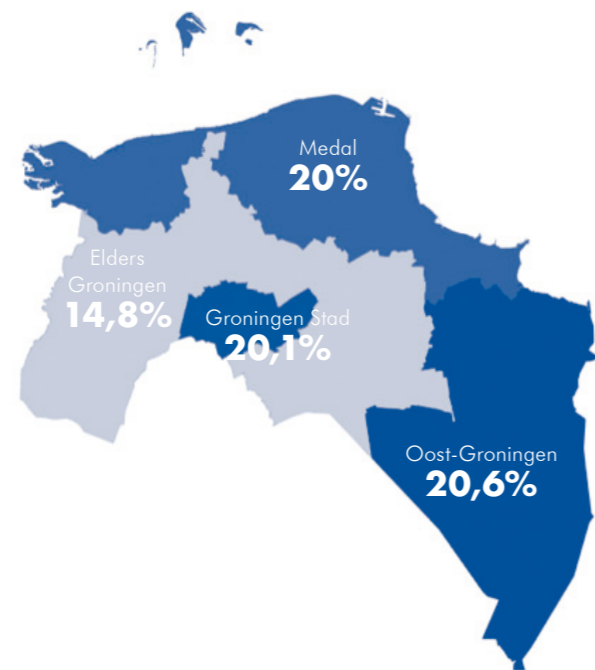

Groningen

In Groningen bestaan grote inkomensverschillen tussen gebieden. In de gebieden rondom de stad Groningen is het percentage lagere inkomens het kleinst. In de stad Groningen is dit percentage aanzienlijk hoger, maar buiten de eerste ring rondom de stad in de Medal-regio en Oost-Groningen valt te zien dat rond de 20% van de mensen een lager inkomen heeft.

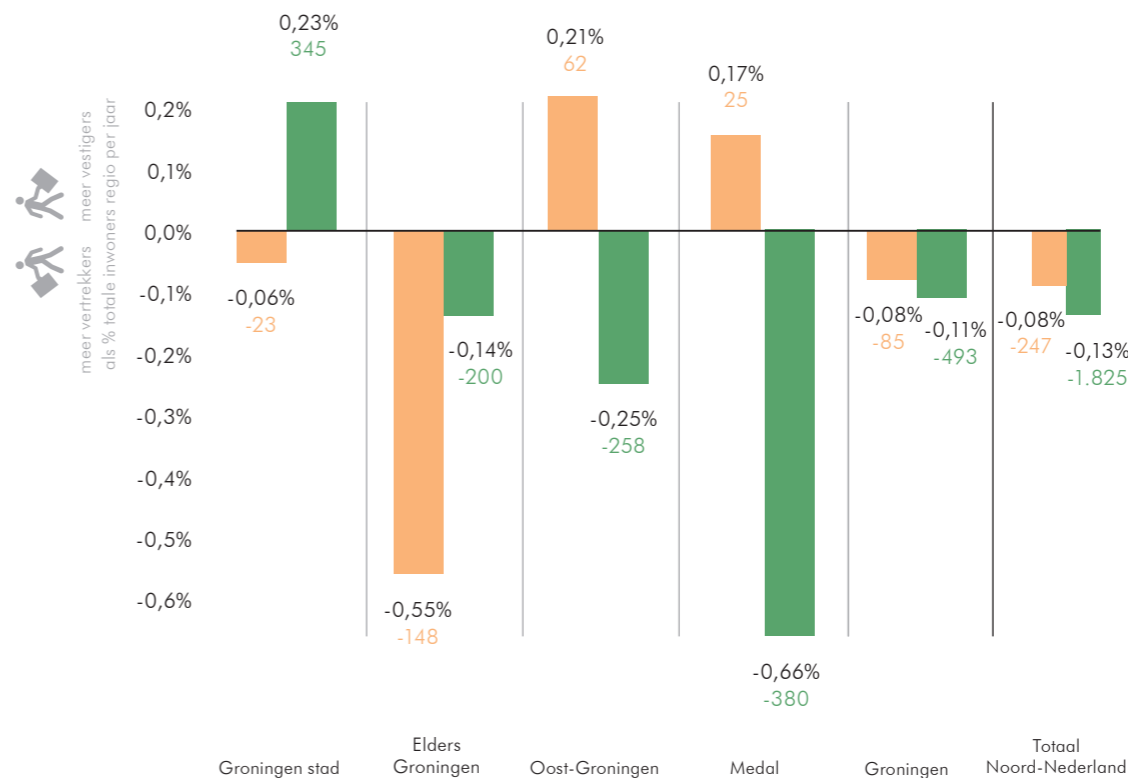
Aandeel lage inkomens

Groningen 2017

Aandeel lagere inkomens in Groningse krimpgebieden neemt toe door verhuizingen

In de provincie Groningen als geheel neemt het aandeel lagere inkomens in de bevolking nauwelijks toe door verhuizingen. Er vertrekken relatief ongeveer evenveel mensen met lagere inkomens als mensen met hogere inkomens en studenten. De inkomensverschillen tussen gebieden worden wel duidelijk groter door verhuizingen. In Elders Groningen is er veel kleiner vertrek van hogere inkomens en studenten dan van lagere inkomens. Hierdoor neemt het aandeel lagere inkomens af.

In Oost-Groningen en de Medal-regio is juist per saldo een vestiging van lagere inkomens te zien en vertrekken hogere inkomens (inclusief studenten). Hierdoor neemt het aandeel lagere inkomens toe en worden de verschillen met de andere gebieden in de provincie groter.

Relatief verhuissaldo naar inkomenspositie en regio

Groningen 2011-2016 (gemiddelde jaarlijkse vestiging min vertrek (verhuissaldo) als percentage totaal doelgroep en in absolute aantallen)

- Lagere inkomens
- Hogere inkomens inclusief studenten

Groningen

Nauwelijks vestiging van lagere inkomens vanuit de rest van Nederland in Groningse krimpgebieden

Uit de provincie Groningen vertrekken mensen met een lager inkomen naar gebieden buiten Noord-Nederland. Ook dit gebeurt vooral vanuit de stad Groningen. Uit Elders en Oost-Groningen is ook sprake van een vertrek van lagere inkomens naar de rest van Nederland, maar dit gaat om kleine aantallen. In de Medal regio vestigen zich per saldo wel mensen met lagere inkomens, maar ook hier gaat het om kleine aantallen.

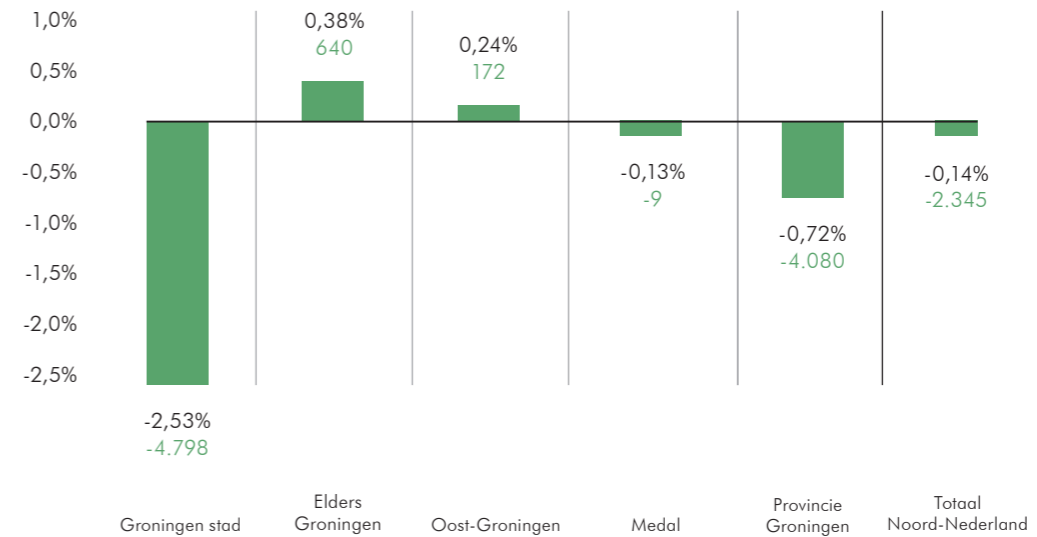
Vestiging hogere inkomens in Groningse krimpgebieden blijft achter

Uit de provincie Groningen vertrekken mensen met hogere inkomens naar de rest van het land. Dit gebeurt in grotere mate dan in de rest van Noord-Nederland. Dit wordt verklaard doordat veel studenten uit de stad Groningen vertrekken die in een andere plaats een baan hebben gevonden. Een deel van deze mensen blijft in de provincie. In Elders Groningen is namelijk een vestiging van hogere inkomens te zien.

Dit is ook in Oost-Groningen het geval. Al is de vestiging van hogere inkomens daar minder groot. In de Medal-regio is zelfs een klein vertrek van hogere inkomens waar te nemen. Doordat in de krimpgebieden van de provincie Groningen nauwelijks vestiging is van hogere inkomens, die in Elders Groningen wel plaatsvindt, nemen de inkomensverschillen tussen de gebieden toe.

Binnenlandse verhuissaldi hogere inkomens per jaar per gebied

Groningen 2011-2016 (gemiddelde jaarlijkse vestiging min vertrek (verhuissaldo) als percentage totale bevolking en in absolute aantallen)

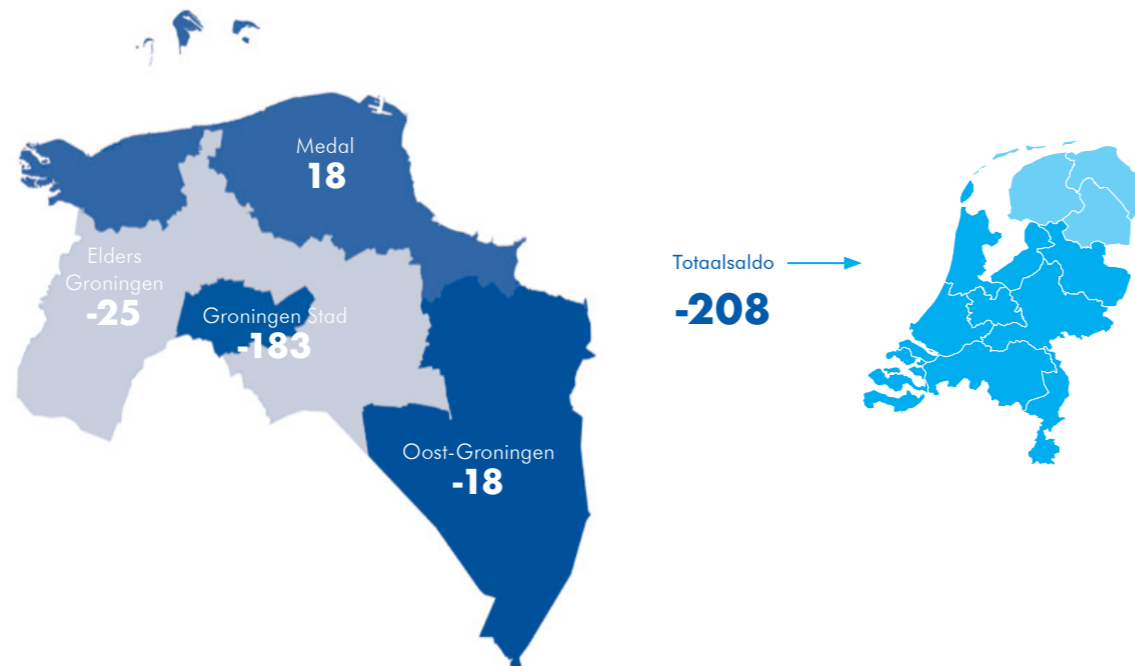
● Hogere inkomens inclusief studenten

Vestiging en vertrek van lagere inkomens tussen Groningen en de rest van Nederland

(buiten Noord-Nederland)

Absolute aantallen, gemiddeld per jaar 2011-2016

Conclusie

Dit onderzoek laat zien dat het aandeel lagere inkomens in heel Noord-Nederland afneemt, maar dat dit in krimp- en anticipeergebieden langzamer gaat dan in de niet krimpende gebieden. In alle gebieden gaat het dus de goede kant op (een kleiner aandeel lagere inkomens), maar door de verschillende snelheden waarop dit gebeurt, nemen de inkomensverschillen tussen gebieden wel toe.

Binnenlandse verhuizingen spelen een grote rol in deze ontwikkeling. Een belangrijke oorzaak voor de groeiende inkomensverschillen is namelijk dat in krimp- en anticipeergebieden een kleinere vestiging is van mensen met een hoger inkomen dan in niet-krimpende gebieden. Ook is er in de niet-krimpende gebieden een vertrek van mensen met lagere inkomens te zien, die in de krimp- en anticipeergebieden kleiner is, of helemaal uitblijft. De verschillen in verhuizingen in beide inkomensgroepen zorgen ervoor dat de inkomensverschillen tussen gebieden

toenemen. Dit komt vooral doordat minder mensen met hogere inkomens zich vestigen in krimp- en anticipeergebieden.

Van een massale toestroom van mensen met lagere inkomens vanuit de rest van Nederland naar krimp- en anticipeergebieden in Noord-Nederland lijkt geen sprake. Er vertrekken per saldo juist mensen met lagere inkomens uit Noord-Nederland.

Dat er inkomensverschillen bestaan tussen gebieden in Noord-Nederland is niet nieuw. Deze inkomens kloof bestaat al jaren en dat is bekend. Dit onderzoek geeft aan dat de inkomensverschillen tussen krimp-, anticipeer en niet-krimpende gebieden in Noord-Nederland toenemen, mede door verschillen in verhuizingen. Ondanks dat ook in krimp- en anticipeergebieden het aandeel lagere inkomens afneemt, wordt de kloof met niet-krimpende gebieden wel steeds groter.

Gebruikte literatuur

Bijker, R. A., Haartsen, T., & Strijker, D. (2013). Different areas, different people? Migration to popular and less popular rural areas in the Netherlands. *Population, Space and Place*, 19(5), 580-593.

Niedomysl, T., & Hansen, H. K. (2010). What matters more for the decision to move: jobs versus amenities. *Environment and Planning A*, 42(7), 1636-1649.

Hochstenbach, C. (2017). *Inequality in the gentrifying European city* (Doctoral dissertation, Universiteit van Amsterdam).

RIGO (2015). *De woningmarkt in krimpgebieden*.

Storper, M., & Scott, A. J. (2009). Rethinking human capital, creativity and urban growth. *Journal of economic geography*, 9(2), 147-167.

Colofon

Auteur

Dr. Hans Elshof

Dataverzameling, analyse & redactie

Drs. Wilma de Vries, Sjaak Moerman MSc, Henk Fernee MSc, Drs. Marja Janssens, Sophie Stroisch MSc, Yvonne van der Weerd en Drs. Yvonne Turenhout

Vormgeving

Studio Martiene Raven

Fotografie

Fetze Weerstra (VWPics / Alamy Stock Foto) en iStockphoto

Met dank aan

Centraal Bureau voor de Statistiek

